REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc.— Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următorele
BIROURI de ANUNȚURI:
în Viena: la N. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek. A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik. în Budapesta: la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seria garmond pe o colónă 10 bani pentru o publicare. — Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seria 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXV.

„GAZETA“ iese în fiăcare di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șése luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șése luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare, Târgul Inului Nr. 30, etajiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe 6 luni 12 c., pe trei luni 6 corone. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 213. Brașov, Sâmbătă 28 Septemvrie (11 Octomvrie). 1902.

Sĕ nu se sparie nimeni!

N'a fost pentru cine s'a pregătit, ci pentru cine a nimerit. Acésta se póte dice cu drept cuvênt despre prima ședință, ce a ținut'o camera ungară în noua și mult lucsuriósa clădire a parlamentului.

Era hotărît înainte în mod oficial ca președintele camerei, contele Apponyi, după formalitățile de întroducere a ședinței, sĕ țină un discurs de inaugurare a nouei clădirĭ. După el avé sĕ vorbéscă șeful guvernului Szell și în fine Francisc Kossuth, ca conducĕtorul celei mai marĭ partide opoziționale, avênd sĕ sĕrbătoréscă toțĭ incidentul solemnel al mutărei dietei în noul ei palat.

Nu s'a putut însĕ împlini nimic din planul acesta din causă că, îndată-ce după obiceiŭ s'a cetit din nou rescriptul regesc, prin care s'a amânat dieta pé diua de 6 Octomvrie, a cerut cuvêntul vice-președintele partidului kossuthist Bela Barabas, ținênd discursul lung, vehement și plin de atacurĭ înverșunate, îndreptate în contra guvernului și a persónei monarchului chiar, din care aducem mai pe larg unele părțĭ în numĕrul de adĭ al foiei nostre.

Tótă lumea, afară de kossuthiștĭ, a fost surprinsă de acest limbagiu ofensător, ba revoluționar. Se dice că însu-șĭ conducĕtorul partidei Francisc Kossuth, n'a sciut de planul de atac cel croiseră, în conferința din preséră a clubului, după ce plecase Kossuth membrii mai tinerĭ din partid în frunte cu Barabas.

Adevĕrat este, că Francisc Kossuth n'a întrebuințat nicĭ-odată un limbagiu atât de vehemet și pătimaș, ca acela al soțului sĕu din biroul partidei, Barabas. El a păstrat mai mult decât alții decența parlamentară. Din causa acésta se crede, că Kossuth n'a sciut de intențiunea lui Barabas de a provoca acest scandal cu vorbirea sa nesăbuită, insultând pe însu-șĭ purtătorul corónei. De aceea se mai dice, că purtarea lui Barabas și soțĭ ar fi fost tot-odată un fel de neobediență și protestare față cu conducĕtorul fracțiunei koșuthiste.

Tóte acestea se vorbesc și se dau cu socotéla. Noi la rêndul nostru nu vedem în procederea kossuthiștilor din prima ședință decât o continuare a vechei tactice de a face pe grozavii, când se tratéză de o nouă învoială între Budapesta și Viena.

Ce-i drept, Barabas și soțĭ și-au urcat diapasonul. Mai 'nainte par'că tot nu erau așa de cutezătorĭ, orĭ că mediul șovinist nu era atât de condensat ca acum. Mai aprópe de adevĕr însĕ ni se pare a fi, că kossuthiștii de adĭ, simțind neputinciosul rol ce'l jócă în realitate, voiesc prin atacurile și insultele lor vehemente sĕ producă impresiunea că sunt încă și adĭ „vitejii“ de odinióră.

Așa i-am sciut și i-am cunoscut în tot déuna. Fudulĭ, intoleranțĭ și viclenĭ tot-odată. Nu de mult încă se lăudau față cu naționalitățile, că „pe regele l'ar avé în buzunar“, așa că naționalitățile n'ar mai puté aștepta nimic dela el. Și adĭ? Nu'l află și nu'l vĕd nicăirĭ, dér pentru aceea sciu sĕ-l acuse cu miserabile însinuărĭ, cum e aceea, că voința sa, a regelui, ar fi „ca Ungaria sĕ fie nimicită materialicesce și cu totul pustiită“.

Un discurs presărat cu espresiunĭ ce constitue lesa-majestate. Și totușĭ președintele camerei n'a desfășurat față cu espectorările vătămĕtóre ale lui Barabas nicĭ pe sfert atâta energie, câtă a dovedit față cu cei câțĭ-va deputațĭ naționaliștĭ din dietă!

Un moment a mai caracterisat în deosebĭ debutul resvrĕtitor al vicepreședintelui partidului kossuthist. Intre eljen-urile furtunóse ale întregei oposiții maghiare, el a strigat cât a putut, dicênd: „Nu e putere pe lume, care sĕ fie în stare a face ca pactul cu Austria sĕ fie primit de acéstă dietă!“

Așa-dér vitejii șoviniștĭ din stânga estremă amenință cu parul obstrucțiunei. Décă vocea lui Barabas este interpreta opiniunei publice maghiare — căcĭ așa se dice, că acésta de fapt e pe partea kossuthismului — atuncĭ ce mai caută Szell pe la Viena și Koerber pe la Pesta?

Dér au mai amenințat koșuthiștii și de altă-dată pentru ca mai în urmă sé-șĭ bage érășĭ liniștișĭ sabia în técă.

De aceea sĕ nu se sparie nimenĭ. Cu cât vor amenința mai tare, cu atât își vor pune mai curênd botul pe labe, când pericolul va fi la ușe, avênd mai ales prospecte constante de ași puté vĕrsa mânia asupra bietelor naționalitățĭ năpăstuite.

Studenții italienĭ în România.

(Raport special al „Gaz. Trans.“)

Bucuresci, 9 Oct n.

Cu douĕ dile înainte de sosire, au început sĕ se arboreze stégurĭ naționale românescĭ și italienescĭ pe strădile principale ale Capitalei. Cei din comitetul „Uniunei“ șĭ-au dat tótă silința, ca primirea fraților lor Italienĭ sĕ fie la înălțime.

In amurgul serei de Mercurĭ Capitala avea un aspect de sĕrbătóre, și în deosebĭ Calea Victoriei începù sĕ se umple de lume doritóre de a vedé pe acei voinicĭ de pe malurile Tibrului. Un vênt încetișor, care începù sĕ bată, făcea ca stégurile naționale românescĭ sĕ se sărute cu cele italiene. Ițĭ simțiai sufletul plin de mândrie națională și un entusiasm de nedescris te cuprindea la ideia, că vei puté saluta în țéră la tine pe cei carĭ vin cu dragostea sinceră de frațĭ, sĕ-șĭ îmbrățișeze frații de la Dunăre.

La 8 césurĭ Calea Victoriei era ticsită de lume. Vedeai fete mândre, bĕtrânĭ și tinerĭ, femei și copii așteptând cu toții sosirea celor mult așteptațĭ. N'a fost suflet care sĕ nu bată, care sĕ nu se înalțe până la cele mai înalte culmĭ ale iubirei de frate.

Piața gărei de nord, începênd de la 7 și jumĕtate, fù populată de o imensă mulțime, diferitele societățĭ, tóte cu stégurile lor dimpreună cu elevii de prin licee venițĭ *„in corpore“* cu stégurĭ și cu lampióne salută cu entusiasm nebun întrarea în piața gărei a musicei italiene.

Dintre institute și licee erau institutul „Virgiliu Popescu“, liceul și școla comercială, liceul „Mihaiŭ Bravul“ și „Sf. Sava“, apoi societatea studenților Macedo-românĭ, societatea albanesă și cea italiană cu stégurile lor.

Plecarea din Veneția.

Lunĭ séra — cum vĕ este cunoscut — studenții italienĭ au plecat împreună cu cei românĭ din Veneția, ca sĕ vină în România și sĕ salute aicĭ în țĕrișóra asta pe frații lor de același sânge. Era sĕ vină vre-o 40 de Italienĭ, dér parte mare din ei s'au oprit, unii la Fiume, alții la Viena, astfel că cei ce au plecat și au sosit în România au fost în numĕr de 17 în frunte cu Giglio Toss, președintele senior al Federațiunei „Corda Fratres“. Pe întreg decursul drumului s'a păstrat entusiasm nemărginit între studenții românĭ și cei italienĭ.

Étă numele celor 17 óspețĭ italienĭ:

Giglio Tosso profesor, președinte; Persicio Giovani, avocat, vice-președinte; Cavichioni Antonio Corado, secretarul d-lui Persico; A. F. Pormiquini, consul secretar din Roma; Bodoano Enrico Antonio, consul director din Genova; Sprielli Gnido, avocat, consul director din Modena; Tomellini Luigi, vice-consul din Prato din Toscano; Bodano Ferdinand din Genova; Formigini Gunio din Modena; Turnaretti Eugenio din Milano; Guiduci Luigi din Roma; Dr. Massai Arturo din Prato-Toscana; Pietrabissa Basano din Livorno; Romanini Guido avocat din Milano; Somareth Pini din Pavia; Penca Cecare din Milan; Vitale Enrico Giaconu de Turin.

O scire pe care o regretăm cu toții este, că o studentă italiană pregătită sĕ plece în România în ultimul moment fù vestită de mórtea părintelui sĕu și fù nevoită sĕ plece la locul natal, ca sĕ-șĭ însoțéscă pe iubitul ei tată pentru ultima-óră.

*

La Predeal.

Gara din Predeal era frumos împodobită cu verdéță, drapele italiene și naționale și iluminată cu lampióne. La întrarea trenului tunete de urale rĕsunară din pieptul miilor de ómenĭ.

D-l *Bușila*, directorul consul al secțiunei române, într'o scurtă și caldă cuvêntare uréză celor sosițĭ bună venire în téra locuită de frații de sânge ai Italienilor. Strigă: *„Trăiéscă Italia, Trăiéscă înfrățirea italiano-română.“*

D-l *Oroveanu*, student în drept, pronunță un admirabil discurs în italienesce. Dice, că dragostea nemărginită ce s'a dovedit că există între cele douĕ popórĕ, nu este o dragoste artificială, nu este ceva spontaneu, ci originea ei se găsesce cu secolĭ în urmă. Acéstă origine este acel popor brav, care altă-dată a stăpânit lumea. Salută cu bucurie venirea studenților italienĭ strigând: *Trăiéscă țĕrile surorĭ*!

D-l căpitan *Pănculescu*, președintele ligei culturale secția Predeal, în numele membrilor acestei secțiunĭ uréză bun sosit studenților italienĭ.

D-l *Giglio Toss*, în numele studenților italienĭ, rĕspunde oratorilor, dicênd că dragostea cu care Românii sciu sĕ priméscă pe ai lor, nu-șĭ are asemĕnare. Termină strigând: *Trăiéscă România, Trăiéscă demnii ei studențĭ.*

D-l *Persico*, student italian, rostesce érășĭ câte-va cuvinte, mulțumind Românilor pentru strălucita primire ce le fac.

La Azuga.

In gara Azuga, fórte frumos împodobită, strigătele de: Trăéscă frații noștri, Trăiéscă Italia, Trăiéscă studenții italienĭ! nu mai conteneau.

Corul școlei primare din Azuga intonéză *imnul regal român*, după care învĕțătorul acestei școle rostesce un interesant discurs în italienesce.

La Sinaia.

La Sinaia corul școlei primare din localitate intonéză imnul regal, după care d-l *Manolescu*, primarul Sinaiei, în numele cetățenilor Sinaiei rostì un călduros discurs și termină dicênd: „Bine ațĭ venit în mijlocul nostru óspețĭ scumpĭ și atât de mult așteptațĭ“.

La Sinaia, s'a servit studenților italienĭ și românĭ câte un pahar de șampanie.

La Ploescĭ.

Intreg orașul era la gară. Țĕranii și țĕrancele din satele învecinate îmbrăcațĭ în costume de sĕrbătóre veniseră sĕ salute pe frații noștri italienĭ. Abia după vre-o dece minute de la întrarea trenului în gară, au încetat uralele și nesfîrșitele strigăte entusiaste de: Trăiéscă poporul italian Trăiéscă țéra mumă! etc.

Gara era admirabil decorată. Musica regim. 22 inf. a intonat imnul regal român. Studenții italienĭ au ascultat imnul, descoperindu-se.

D-l *Florian*, profesor la liceu, rosti o înflăcărată cuvêntare. Au rĕspuns d-l *Persico* italian și Xeni student român. Corul liceului sf. Petru și Pavel intonéză apoi un imn ocasional, dedicat studenților italienĭ.

Sosirea în Bucurescĭ.

Piața gărei și peronul întesate de lume presentă, dă imposantă înfățișare. La órele 10·10 trenul întrà în gară. Studenții italienĭ și românĭ erau la ferestre și pe scările vagónelor. Fanfara Bersaglierilor intonéză *imnul regal italian* și *„Deștéptă-te Române“*. Entusiasmul e cu neputință a-l descrie.

D-rele Matilda Tricup și Maria Rusanescu, studente în drept și litere, îmbrăcate în costume naționale, presentă lui Giglio Toss douĕ frumóse marĭ buchete de florĭ naturale. Dómnele, carĭ se aflau pe peron, au aruncat buchete de florĭ asupra studenților italienĭ.

Discursurile.

După-ce se face óre-care liniște, d-l *Remus Iliescu*, președintele comitetului de recepție, rostesce următorul discurs:

„Fițĭ bine venițĭ, o voi iubițĭ óspețĭ italienĭ!

După o lungă călĕtorie, străbătênd țĕrĭ strĕine, cătră frații voștri, am venit sĕ strîngem mâna frățéscă și sĕ aclamăm, așa cum inima a dorit'o. Astădĭ voi călcațĭ pămêntul României nóstre libere și studențimea din Bucurescĭ, capitala sa, vĕ salută cu tot entusiasmul și tótă afecția pe care le-o dictéză tradiția și sacrele legăturĭ de sânge, carĭ ne unesce cu voi de atâtea secole.

Voi, marĭ legionarĭ ai sacrului pămênt al Italiei, carĭ venițĭ astădĭ ca sĕ recunóscețĭ fructul înainte născĕtorilor voștri, carĭ sunteți și ai noștri, studențimea română, care prin venirea vóstră la noi, vĕ îmbărbătéză și vĕ strigă prin glasul mare frățésca sa salutare.

Te salut pe tine valoros Giglio Toss, și pe voi toțĭ Italienii, carĭ îi întovărășițĭ.

Transmitem asemenea o salutare fraților, carĭ au rĕmas pe pămêntul patriei vóstre, asigurându-i, că 'n voi, distinșii lor representanțĭ, românismul sĕrbătoresce împreună cu voi pe toțĭ fiii frumósei Italii.

Bine veniţĭ fiţĭ şi voi fraţĭ Românĭ, carĭ departe de poeticile malurĭ ale Adriaticei, în congresul „Cordei Fratres" aţĭ vorbit de bărbăţia şi drepturile poporului nostru. Şi, dintre voi, vreau sĕ te îmbrăţişez pe tine, valorosule Xeni, şi în numele studenţimei române sĕ-ţĭ strig: Sĕ trăescĭ!

Cu toţii decĭ, camaradĭ şi concetăţenĭ, sĕ îmbrăţişăm cu dragoste şi cu recunoscinţă şi pe cei ce vin sĕ se intereseze de noi şi pe cei ce ne aduc isbândă.

Eviva la gioventù italiana!
Vivat tinerimea română!"

D-l Al. *Petrovicĭ*, ajutor de primar al primăriei Capitalei, rostesce în numele comunei următorul discurs, parte în românesce, parte în italienesce:

„A trebuit puterei timpului şi a geniului gintei latine, ca după douĕ mii de anĭ dela divul Traian, voi, tinerile vlăstare ale acelora, carĭ au format mândrele şi nebiruitele legiunĭ în Dacia, sĕ se întîlnéscă cu tinerele vlăstare ale acelora, carĭ au rĕmas în Dacia, însemnând chiar pe ceriŭ calea lui Traian. Trunchiul format aci de Divul Traian, şĭ-a îndeplinit cu bărbăţie rolul, ce i-a fost însemnat, şi păşesce cu încredere în viitor, căcĭ pe ceriŭ stă însemnată calea lui Traian, pe pămênt sunt încă urmele podului de la Severin, masa lui Traian de pe valea Oltului şi mulţimea inscripţiilor, carĭ ne vorbesc de gloria şi fala nóstră străbună.

Fraţĭ de dile bune, ca şi de dile rele, Românii din tóte părţile vĕ privesc cu drag, ér capitala României vĕ primesce cu braţele deschise!

Trăiască Italia."

Cortegiul.

In urale nesfîrşite studenţiĭ italienĭ se urcară în trăsurĭ şi trecù aprópe un sfert de oră, până ce s'a format imposantul cortegiu. In frunte erau purtate drapelul Ligei Culturale, drapelul albastru, dăruit Ligei de domnişórele din Sibiiu, şi celelalte drapele ale societăţilor, carĭ veniseră în numĕr însemnat. Cortegiul avea o lungime de cel puţin 500 metri. De-o parte şi de alta studenţii purtau torţe, lampióne şi fanióne. Focurĭ de artificii se dădeau în tóte părţile.

Studenţii românĭ grupurĭ, grupurĭ cântau „Deşteptă-te Române". Din balcóne d-nele şi d-rele aruncau florĭ, confetti şi serpentine studenţilor italienĭ.

In dreptul comerciantului Heraclie Duro din calea Griviţei, cortegiul se opri. D-l Zane *Vitorio*, Italian, lucrător în mosaic, adresându-se compatrioţilor sĕi, într'o înflăcărată cuvêntare le spune: „Italienii au găsit în Ţéra românéscă o a doua patrie a lor. Strigaţĭ cu mine: Trăiască România". Cortegiul apoi se pune érăşĭ în mişcare. In calea Victoriei se face o frumósă manifestaţie în faţa Ligei Culturale, cântându-se „Deşteptă-te Române".

De asemenĭ în dreptul Palatului regal s'a întonat de public imnul regal român.

In dreptul diarului „*Universul*", d-l Cazzavillan, directorul acestui diar, salută din balcon pe studenţii italienĭ, urîndu-le bun sosit.

Despre manifestaţia la „Universul" şi despre aceea dela „Uniunea studenţilor", unde s'a luat ceaiul, urméză amĕnunte cu posta următóre.

Din Cluşiŭ.

Atacul cel mai nou contra studenţilor românĭ.

Diarul „*Ujság*" din Cluşiŭ, publică în numĕrul sĕu de la 5 Octomvrie din péna unui student maghiar, un atac vehement contra studenţilor universitarĭ românĭ, pe care îl reproducem în următórele:

Domnule Redactor!

Printre tinerimea universitară domnesce mare indignare din causa nedreptăţilor comise de către comitetul de la „*Mensa Academica*" faţă cu tinerii sĕracĭ maghiarĭ şi sĕcui. Aceştĭ tinerĭ sĕracĭ ar trebui sĕ fie ajutoraţĭ de „Mensa Academica". In realitate însĕ nu este aşa, căcĭ „Mensa Academica" ajutoréză pe aceia, carĭ, după cum este sciut, sunt cei mai marĭ duşmanĭ ai Maghiarilor, adecă pe *Valahĭ*.

Şi pentru o astfel de *adunătură de popor* (gyülevész nép), trebue sĕ fim nedreptăţiţĭ noi, fiiĭ cei bunĭ ai patriei, faţă cu o *hordă maghiarofagă*, care n'are nicĭ o scânteie de patriotism, care uresce şi dispreţuesce pe Maghiarĭ, ocolesce contactul cu ei, ocolesce cu dispreţ cluburile maghiare, forméză cerc separat sĕu se înscrie la casina valahă, unde comploteză la atentate criminale, contra statului maghiar, faţă cu o asemenea hordă de adunăturĭ, dic, noi suntem cei trecuţĭ cu vederea şi cei orfanĭ.

Acesta este elementul, care la universitate se bucură de cele mai de frunte şi mai marĭ burse, ba este scutit chiar şi de didactru. Aicĭ însĕ nu se opresce, ci se îmbulzesce în mod obraznic şi la „Mensa", unde sémĕnă zizanie, demonstréză cu *valahismul sĕu* — şi cu cea mai mare impertinenţă se bucură de ajutorul, pe care în cea mai mare parte li-l distribue comitetul „Mensei". Dér afară de acestea s'a mai întîmplat un gravamen. S'a întîmplat, că comitetul sub pretext, că sunt prea mulţĭ concurenţĭ, a detras ajutorul dela acei tinerĭ maghiarĭ, carĭ îl aveau de anĭ de dile; şi când s'a făcut împărţirea ajutórelor, Valahii au fost preferaţĭ, — acei studenţĭ universitarĭ, carĭ n'au alt lucru, decât sĕ demonstreze cu nepatriotismul lor. La „Mensa" au loc în odaie separată unde Dómne feresce sĕ pronunţe un cuvênt maghiar ei sunt dór Valahĭ până la rĕrunchĭ, şi nu e imposibil, ca tocmai atuncĭ, când din graţia Maghiarilor se bucură de binefacerile dulcei patrii, ei înjură pe Maghiarĭ, tocmai atuncĭ îşĭ varsă săgeţile otrăvite contra patriei maghiare şi contra a tot ce e maghiar.

Aşa se vede, că „Mensa" habar n'are că Valahii, fiind atât de alintaţĭ, au ajuns până acolo, de au înfiinţat o „*Mensa*" *deosebită*, al cărei caracter este *valah*, ér destinaţiunea: sĕ alimenteze ura contra Maghiarilor.

Ar fi bine şi necesar, ca comitetul sĕ cerceteze cu deamĕnuntul petiţiile, sĕ céră de la decan şi questor lista bursierilor (stipendiştilor), sĕ detragă beneficiul „Mensei" de la bursierĭ şi sĕ-l dea îndĕrĕt acelora, carĭ în semestrul trecut s'au bucurat de întregul beneficiu al „Mensei". Ér decanul, sĕ dea ordin, ca fie-care bursier sĕ anunţe, că are bursă, altminterĭ sĕ i-se refuse vizarea chitanţei.

Sĕ se aducă hotărîrea severă, ca la „Mensa" sĕ *nu fie permis a vorbi, decât unguresce*, pentru-că aceea s'a înfiinţat pe banĭ unguurescĭ, şi din contribuirile Ungurilor. Sĕ se trimită din partea „Mensei" supraveghiătorĭ, carĭ sĕ observe esecutarea ordinului. Cei ce vor călca acest ordin, sĕ fie amendaţĭ, ér amenda sĕ se verse la fondul „Mensei".

Fie-care universitar maghiar sĕ între în rîndul de bătaie, sĕ se lupte pentru ceea ce numai lor li-se cuvine şi sĕ nu tolereze, ca elemente de acestea, cum sunt Valahii, sĕ trăiéscă ca paraziţii pe socotéla nóstră, şi sĕ se bucure de favorurile, carĭ numai tinerilor maghiarĭ li-se cuvin.

Décă ne vom solidarisa şi vom lucra cu o inimă şi cu un sufiet pentru acéstă causă, biruinţa sigură şi dréptă nu póte întârdia. La muncă decĭ!

S. S. stud. în drept.

*

La acéstă isbucnire necuviinciósă şi necavalerésoă a tinĕrului maghiar, rĕspunde în numĕrul de la 7 Octomvrie al aceluiaşĭ diar, d-l Doctor Carol *Lechner*, profesor universitar şi preşedinte al comitetului de supraveghere a „Mensei".

Din rĕspunsul d-lui profesor luăm următórele:

„Petiţiile întrate la „Mensa" se resolvesc de comitetul de supraveghiare al „Mensei". Din acest comitet fac parte doi preşedinţĭ, rugaţĭ de către senatul universitar sĕ priméscă acéstă sarcină, 8 profesorĭ delegaţĭ ai facultăţilor şi 10 studenţĭ aleşĭ din sînul societăţilor universitare. Conclusele se aduc cu majoritate de voturĭ. Tinerimea universitară are aşa-dér posibilitatea de a-şĭ valora voinţa în sînul comitetului, cu atât mai vîrtos, cu cât jumĕtate din profesorĭ nu obicînuesc a se presenta la şedinţe. Aşa s'a întîmplat acésta şi la 1 Octomvrie 1902, când tóte cererile representanţilor tinerimei au fost luate în consideraţiune.

După regulamentul în vigóre la distribuirea ajutórelor nu e permis a avé în vedere consideraţiunĭ de religie şi naţiune. Normative sunt sîrguinţa, sĕrăcia şi purtarea morală. Distribuirea ajutórelor de prând şi cină tot pe basa acésta s'a făcut şi acuma. Cu totul s'au presentat 76. Dintre aceştia au fost împărtăşiţĭ 63, va sĕ dică 82.9%. *Intre petiţionari, de şi erau 28* (36.25%) *Românĭ şi 48* (63.25%) *Maghiarĭ*, ajutor nu li s'a dat, de cât la *19 Românĭ* (30.16%), *ér Maghiarĭ* 44 (69.84%).

Din causa lipsei de fondurĭ n'au putut fi împărtăşiţĭ 12 petiţionarĭ, şi anume *9 Românĭ si 4 Maghiarĭ*, sĕu 32.15% a petiţionarilor românĭ şi 8.34% a petiţionarilor maghiarĭ. Ajutorul s'a detras la 6 inşĭ, între carĭ 5 Românĭ şi 1 Maghiar. Ajutorul s'a scădut pe jumĕtate la 5 inşĭ, dintre carĭ 4 Maghiarĭ şi 1 Român.

Atât detragerea, cât şi scăderea, s'a făcut în cea mai mare parte pentru neglgenţă sĕu pentru că respectivii aveau burse, dovadă că comitetul a avut în vedere şi bursele.

In patria nóstră orĭ cine are dreptul sĕ vorbéscă în limba mamei sale. De la acest drept nu pot fi opriţĭ óspeţii „Mensei academice". Despre aceea, că Românii ar fi înfiinţat o mensă deosebită, comitetul „Mensei academice" n'are scire. Décă în adevĕr s'a înfiinţat, acésta numai cu aprobarea guvernului ungar s'a putut face şi ca *instituţie filantropică nu póte fi spre paguba patriei.* Căcĭ îndată ce vr'o societate din sînul universităţii ar deveni cuib da nepatriotism, senatul universitar şĭ-ar esercia de sigur drepturile sale disciplinare, cum a făcut şi până acuma.

Din tóte acestea reiese, că drepturile tinerimei maghiare n'au fost violate. Décă cine-va are motiv de a-se plânge, acésta se póte atribui orĭ negligenţei sale, orĭ împrejurării, că a obţinut vr'o bursă. Un tînĕr în adevĕr silitor şi sĕrac, décă prin purtarea sa nu dă vr'o pricină, nu va fi scăpat nicĭ-odată din vedere. Comitetul „Mensei academice" regretă din suflet, că n'a putut da tuturor celor, ce au cerut, întregul beneficiu de prând şi cină. Décă ar fi fondurĭ suficiente, celor ce merită li-s'ar da şi mai mult ajutor. Póte va veni timpul, când societatea unguréscă va îmbrăţişa cu mai multă căldură acéstă instituţie şi atuncĭ vor amuţi plângerile de acuma. — *Sĕ nu crédă însĕ nimenĭ, că vr'odată orĭ-cine va fi împărtăşit de ajutor permanent şi privilegiat* (elkényeztetett), *numai pe motivul, că — e Maghiar*!

Cluşiŭ, 5 Octomvrie 1902.

(ss) *Dr. Lechner Károly.*

După declaraţia acésta obiectivă şi bărbătéscă, fóia koşutistă continuă cu înjurăturile sale luate din dicţionarul cel mai şovinist maghiar. Pe studenţii maghiarĭ îi îndémnă la luptă estremă contra duşmanilor patriei, *a ciurdei maghiarofage* (magyarfaló csorda), ér profesorului Lechner îi face glose mai ales pentru declaraţia, ce a făcut-o, că fie-care are dreptul sĕ vorbéscă la „Mensa" în limba maternă.

Faţă cu aceste atacurĭ nedrepte şi necualificabile, cu carĭ s'a năpustit diarul „Ujság" asupra tinerimei române, acésta a publicat în numĕrul de Joi, 9 Octomvrie al diarului „*Ellenzék*" următórea

Declaraţie.

Subsemnata tinerime aduce la cunoscinţă publică, că pentru campania de persecuţie şi defaimare pornită în pressă contra tinerilor de naţionalitate română pe tema „Mensei Academice", a cerut satisfacţie cavaleréscă de la d-l Dr. Papp Jozsef, redactorul diarului „Ujság". Ér faţă cu acea parte a studenţilor universitarĭ, carĭ nu s'au sfiit a timbra în mod ignobil pe camaradii lor românĭ, cu scop de a-i despoia de beneficiile lor legale, tinerimea română pentru legitimă apĕrare şi spre a obţine satisfacţie, va face totul, ce-i cere onórea atacată şi siguranţa sa primejduită!

Tinerimea română universitară.

Tinerimea română întrégă, după-cum suntem informaţĭ, solidarĭ cu cei beneficiaţĭ de la „Mensa Academica" au luat mĕsurile cele mai demne spre a *riposta* insultelor infame, ce li-s'au adus. Tinerimea română prin secundanţii ei, Ión *Giurgiu* şi Eug. *Şimonca*, candidaţĭ de advocat, au cerut satisfacţie cavalerésca de la redactorul responsabil al diarului „*Ujság*" şi *duelul va avé loc astădĭ, Vinerĭ*, cu pistolul între delegatul tinerimei, eşit prin sorţĭ, d-l Petru *Titieni*, stud. jur., şi un redactor al diarului unguresc, Dr. *Desider Zolyomi.*

Faţă cu tinerimea maghiară, s'a delegat din sînul tinerimei române d-nii: Romulus *Secoşanu*, st. jur., Cornel *Crăciunescu*, stud. jur., şi Vasile *Meruţiu* stud. phil. carĭ s'au presentat la rectorul universităţii, Dr. L. *Schilling*, cerênd satisfacţie, căcĭ la din contră tinerimea română va fi silită a şĭ lua singură satisfacţie cu arma.

Rectorul a promis delegaţilor, că va pedepsi pe insultătorĭ şi se va îngriji ca în viitor, sĕ nu se mai întêmple asemenea *mişcărĭ bolnăviciose* în sînul tinerimei maghiare.

Indignarea în cercurile românescĭ din Cluşiŭ e mare; ér tinerimea română, gata la orĭ-ce, aşteptă cu sânge rece cele ce vor urma.

Prima şedinţă a dietei.

(Kossuthiştii şi Coróna. — Pactul. — Scandal. — Declaraţiile guvernului)

Revenim adĭ asupra celor ce s'au petrecut în şedinţa de la 8 Oct. n. a dietei unguurescĭ. Ea s'a ţinut în noul palat şi se credea, că are sĕ fie „démnă" de sumptuosul şi monumentalul edificiu. Tocmai contrarul s'a întêmplat.

După-ce preşedintele *Apponyi* a dispus cetirea rescriptului regesc de deschidere a nouei sesiunĭ, s'a ridicat îndată *Barabás* Bela vicepreşedintele partidului independist şi de la 48 şi în numele acestui partid a făcut grave declaraţiunĭ.

Barabas B. spune, că a credut, că însuşĭ Majestatea Sa va veni sĕ deschidă noua sesiune în noul edificiu. (Strigărĭ: Unde-i regele? *Gabonyi* M.: Aduceţĭ aicĭ pe regele.) Faptul, că dieta a fost amânată până la 6 Oct. arată, că nicĭ regele, nicĭ guvernul nu cunosc însemnătatea acestei dile şi sentimentele naţiunei au fost desconsiderate, când, în mod demonstrativ, dieta a fost convocată tocmai pe diua acésta. Guvernul observând greşala, numai pe adĭ 8 Oct. a convocat dieta. Oposiţia avea deja îngrijirĭ, că în timpul lungei vacanţe se vor întêmpla lucrurĭ, pe carĭ nu le póte privi pasivă. Astfel era în primul rênd serbarea lui Kossuth. Eu accentuez, că amânarea dietei prin rescript regesc s'a întêmplat numai pentru ca guvernul se pótă lipsi de la serbare. Pentru diua serbării lui Kossuth dieta trebuia convocată şi guvernul tras la rĕspundere, cum cutéză el sĕ se pună în oposiţie cu sentimentul public al întregei naţiunĭ?

S'au mai întêmplat şi alte lucrurĭ: Aşa numitul „ochiŭ de mare" l'am pierdut, ni-s'a răpit aşa dicênd cu forţa, ni-s'a rupt o parte din trupul naţiunei şi naţiunea póte sĕ privéscă plangênd după legile faţă cu carĭ regele a luat angajamentul, că va apĕra cu viéţa, cu sângele şi cu onórea lui integritatea teritorială a ţĕrii. (*Nessi* Pal: Unde este jurămêntul regelui?) Ceea ce însĕ mai mult ni-ar fi îndatorat, ca sĕ convocăm dieta, este târguéla stérpă şi de nimica, ce o face ministrul-president cu Austria. Ne luptăm de anĭ mulţĭ, ca sĕ ajungem odată la teritoriul vamal independent, guvernul însĕ urméză înainte cu tratările, carĭ ţintesc direct la *despoiarea şi mai departe a Ungariei şi la totala ei nimicire. S'au conjurat contra nóstră tóte puterile, începênd dela cel mai mare. Şi în nisuinţa, ca Ungaria se fie nimicită, materialicesce total pustiită, stă în primul rênd voinţa regelui.* (Mare sgomot în drépta, aplause sgomotóse în stânga) *Rátkay*: Da, *voinţa regelui*!

Presidentul: Chem la ordine mai întâiŭ pe d-l Rátkay. Apoi învit pe d-l Barabas sĕ se esplice.

Barabas: Cred că, fiind noi în stat

constituțional, în sala acésta nu se póte vorbi despre alt-cineva, de cât despre rege. Ce pot eu sĕ fac, décă *persóna regelui e cu totul contopită cu a împĕratului?* Cred, că am greşit, dicênd rege, fiind-că *a împĕratului este voinţa aceea.* (Pozsgay: Da, împĕratul, care nu e rege maghiar! *Décă ar fi rege maghiar*, ar fi aicĭ!)

Presidentul: Din cuvintele d-lui deputat reiese, că el de fapt a tras în discuțiune persóna regelui. (Strigărĭ sgomotóse în stânga: „a împĕratului!") Acésta se opune regulamentelor camerei și constituției nóstre și de aceea chem la ordine pe d-l deputat.

Barabas B.: Nu luațĭ în nume de rĕu, décă amărăciunea isbucnesce din inima omului. Trebue sĕ isbucnéscă, căcĭ eu vréu sĕ vĕd și sĕ mĕ închin în Ungaria naintea regelui meu; *dér unde este el, încătrău e patria lui? Nu-l vedem nicăirĭ* (*Ráth* Endre: S'a dus la vênătóre.) Nu-l vedem, de cât la manevre, dér numai ca împĕrat austriac. Când miliția trece peste avutul cetăţenilor și-l devastéză, tóte se întêmplă în numele lui. Il mai vedem când împarte decorații și dignitățĭ cu rescripte germane în numele împĕratului. Poftițĭ și vedeţĭ, *când îşĭ întinde mâna spre noi? Când trebue sĕ urce cvota!* Regele apostolic al Ungariei nu se duce nicĭ la inaugurarea statuei regelui Matia. Apoi sĕ nu se indigneze cu dreptul orĭ-cine? (Mare sgomot. Aprobărĭ în stânga estremă Strigărĭ: Trăéscă Barabas! El are dreptate!)

Presidentul: Oratorul a cădut érăși în greșala de mai nainte. Il chem din nou la ordine și declar, că décă va mai face greșéla acésta, îi i-au cuvêntul.

Barabas B.: Nu stăm față (în cestiunea pactului) numai cu guvernul austriac, ci și cu ministeriul casei regale, care lucréză în detrimentul Ungariei și apĕră punctul de vedere austriac. Ér cu noi cine-i? Nimenĭ! Declară sĕrbătoresce în numele partidului sĕu, că *acestui partid nu-i trebue nicĭ un fel de pact.* Rógă guvernul sĕ întrerupă tratările cu Austria, căcĭ *nu esistă putere, care sĕ facă a trece acest pact prin dieta ungurésca.*

Coloman *Szell*, ministru-president: Spune, că n'a fost nicĭ un fel de rea intențiune în împrejurarea, că Majestatea Sa a convocat dieta pe 6 Octomvrie. Că de ce n'a participat guvernul la serbarea lui Kossuth, are s'o spună cu vr'o ocasie Il dóre și pe el (Szell), că Ungaria a perdut „ochiul de mare", însĕ tribunalul ales a procedat conform legilor. Declară pe cuvêntul sĕu de onóre, că în cestiunea acésta n'a vorbit cu Goluchowski și cu Koerber. In afacerea pactului, monarchul nu l'a influințat, nicĭ n'a esercitat presiune asupra guvernului. Majestatea Sa a respectat procederea legală. Pentru persóna lui augustă, nu e nicĭ o piedică, décă el e în același timp rege și împĕrat (*Papp* Z.: Trebue învĕțat la independență) Barabas a declarat, că partidul sĕu va împiedeca înființarea pactului. Orĭ care oposiție însĕ, are datoria de a respecta legea. Décă ar veni rêndul la disolvarea camerei, națiunea mie îmĭ va da dreptate. Susţin lupta pe terenul argumentelor, dér nu și pe terenul forţeĭ.

Rátkay L.: Invită guvernul sĕ spună, că de ce n'a participat la serbarea lui Kossuth. D-l ministru-president a dis, că va rĕspunde. Eu însĕ sunt silit a declara, că până când guvernul nu va rĕspunde la întrebarea acésta, *orĭ-ce desbatere în acéstă cameră este esclusă.*

Coloman *Szell* ministru-president, dice că în cestiunea acésta sunt divergenţe marĭ istorice și de drept public între guvern și oposiție. Meritele lui Ludovic Kossuth nu pot fi disputate, dér trebue sĕ declare, că în politică nu e vorba numai de sentimentalism, ci și de alte considerațiunĭ mai înalte, de considerațiunĭ legale. Kossuth a declarat imposibilă dinastia de Habsburg, a ridicat teoria incompatibilității între domnia austriacă și ungară a casei de Habsburg.

Madarasz I.: Bine a făcut.

Szatmari Mor.: Declarația independenței n'a făcut'o Kossuth, ci națiunea. Ce vrețĭ?

Marjay P: Abzug casa domnitóre!

Strigărĭ: Abzug!

Szell: Pietatea trebue deosebită de ordinea legală contra căreia el (Kossuth) a lucrat până la mórte; teoria lui Kossuth se opune legilor de la 1723, sancțiunei pragmatice. Prin teoria sa, Kossuth s'a pus față 'n față cu ordinea legală și cu constituția Ungariei. Étă causa pentru care guvernul n'a putut participa la sérbătorirea lui.

Discuția se închide după-ce Rátkay négă, că Kossuth a făcut ceea-ce a dis Szell. Și décă a făcut, acésta a urmat numai după-ce regele și-a călcat jurămêntul și teoria a fost impusă națiunei.

*

„Budapesti Hirlap" ocupându-se cu discuția acésta din dietă, scrie între altele:

„Ne certăm cu Valahul, cu Sasul, cu pangermanul, cu panslavul; ne certăm cu austriacul, ne certăm noi între noi, ne certăm *cu regele*, cu *lumea întrégă*. Afacerile însĕ stagnéză, productele n'au trecere, nu este muncă și, pâne. Ér cei chemațĭ a-se sfătui asupra acestor rele, la prima lor întrunire năvălesc unii contra altora, lărmuesc, fac scandal, apoi merg sĕ prândéscă. Ei au, cel puțin, asigurat prândul"....

SCIRILE DILEI.

27 Septemvrie. v.

Nascerĭ și mortalitate în Brașov. Diarul „Kr. Ztg." publică la loc de frunte nisce interesante date statistice asupra mișcării populațiunei din Brașov în ursul anului 1901. Luăm și noi din aceste date următórele:

S'au născut în Brașov, după religiune: Gr.-orientalĭ: 371, Greco-catolicĭ: 10, Ev.-lut. sașĭ: 201, Romano-catolicĭ: 172, Ev.-reform": 120, Mosaicĭ: 25, Ev.-lut. magh. 24, Unitarĭ 14. După naționalitate: 381 *Românĭ*; 330 *Maghiarĭ*; 201 *Sașĭ*, și 25 *jidovĭ*. Cu alte cuvinte la 1000 de locuitorĭ se vin nascerĭ la *Românĭ*: 32·1, la *Sașĭ:* 24·7, la *Maghiarĭ*: 21·4, la israelițĭ 20·9. — In cursul anului s'au întêmplat 13 nascerĭ gemine; o *Româncă* a dat nascere la 3 fete, dintre carĭ 2 vii, 1 mórtă, ér o altă *Româncă* a dat nascere (30 Sept. 1901) la *patru fete*, născute tóte vii, mórte însĕ în curênd după nascere. La *mortalitate* îi găsim pe Românĭ cu o proporție mai puțin favorabilă, și anume la 1000 de suflete morțĭ, *Românĭ:* 23.4, *Sașĭ*: 18.9, *Maghiarĭ*: 18.1, *Israelițĭ:* numai 12.5.

Cu cât s'a înmulțit fie-care naționalitate din Brașov în anul 1901? Și cu cât se înmulțise în cei doi anĭ anteriorĭ?

	1901	1900	1899
Românii	104	64	106
Maghiarii	51	79	81
Sașii	47	7	6
Jidovii	10	26	12

In general înmulțirea Românilor este favorabilă, pe când la Maghiarĭ, cu tóte avantagele, de carĭ se bucură, cel puțin în privința politică, se observă o scădere din an în an. La Sașĭ se constată în anul 1901 de asemenea o înmulțire, îmbucurătóre față cu cei doi anĭ precedențĭ.

Contele Ignatiew și amicul lui Stambuloff. Episodul s'a întêmplat la banchetul dat după inaugurarea bisericei din Șipca. La acest banchet fù învitat și deputatul bulgar *Petkov* Dimitar, cel mai intim amic al lui Stambuloff. După másă bĕtrânul Zancov a luat de braț pe Petkov și l'a presentat lui Ignatiew cu cuvintele: „Dați-mĭ voie, Escelență, sĕ Vĕ presint pe d-l Petkov, colegul lui Stambulov".—„Mĕ bucur, că vĕ pot cunósce" rĕspunse Ignatiew în rusesce. „Și eu doriam sĕ vĕ vĕd, după-ce am audit, că sunteți aicĭ". — „Și eu Escelență". — „Ei, sunteți încă tot de sentimente șvăbescĭ?" dise Ignatiew ca în glumă. — „Nicĭ-odată n'am avut sentimente șvăbescĭ", rĕspunse Petkov; „totdéuna am simțit bulgăresce, fiind-că eu sunt mai pe sus de tóte bulgar". — „Corect, dér mai înainte d-vóstrĕ erațĭ contra înființării bisericei nóstre, din causa acésta *am făcut alusiune la Șvabĭ* în vorbirea mea dinainte de amiadĭ".—„Avețĭ dreptate Escelență. Noi am fost contra zidirii bisericei, precum și d-vóstrĕ ațĭ fost la timpul sĕu în contra principelui nostru și a recunóscerei lui. Mai târdiu l'ațĭ recunoscut, ba adĭ îi sunteți și óspeți"... Notăm, că sub cuvêntul de *șvab* nimenĭ în Balcanĭ nu înțelege decât pe locuitorii din Austro-Ungaria.

Masa studenților academicĭ în Clușiŭ. La cele 6 locurĭ înființate de direcțiunea „Economului" din Clușiŭ s'au mai adaus până adĭ, 9 Octomvrie, încă următórele locurĭ: 1) Un loc înființat de membrul în direcțiunea „Economului" d-l Ștefan *Havasi* cu 200 coróne. 2) Două locurĭ à 200 coróne de institutul de credit *„Patria"* din Blașiŭ. 3) Institutul *„Mielul"* din Poiana-Sibiiului a trimis spre acest scop 50 coróne. — Faptele acestea nobile vorbesc de la sine.

Recordul unui desertor. Canonierul Niemann din Metz desertase pentru prima-óră la 1899 și fù pedepsit cu șése lunĭ arest. După-ce șĭ-a ispășit pedépsa, fù trimis la baterie, unde nu peste mult fură o părechе de cisme, pe carĭ le-a vîndut, și când era sĕ fie arestat din causa acésta, reuși sĕ fugă pe feréstră și sĕ mérgă pe jos, îmbrăcat în uniformă, până la Luxemburg. De aicĭ se duse în Franța, unde fiind în stare de beție, s'a înrolat în legiunea strĕină. In Marsilia făcù o a treia încercare de desertiune, care însĕ nu reuși. Nu peste mult desertă din garnisóna Oran pentru a patra-óră și luà drumul spre Maroc, de aicĭ fù readus și pedepsit cu trei-decĭ de dile arest. După-ce șĭ-a făcut pedépsa, a desertat a cincia-óră și fù pedepsit cu 60 dile arest. Făcêndu-șĭ pedépsa, fù trimis ca sentinelă. Aicĭ îșĭ părăsi postul și desertă a șésea-óră, fugind spre țĕrmul mării. In portul din Algier se furișă pe un vapor engles, care însĕ nu mergea în Europa, după-cum credușe el, ci la un alt port algerian. Pe un al doilea vapor engles avù aceeașĭ neșansă. A treia-óră se furișà pe un vapor frances, stătù acolo ascuns trei dile, fără sĕ mănânce ceva și debarcà în Marsilia. Cu tóte că nu avea cunoscințe de limbă, a ajuns în Elveția, de unde dorul de acasă l'a mânat în Bavaria, unde s'a presentat de bună voie autorităților. Tribunalul militar al divisiei 33, luând în considerație pocăința desortorului, l'a condamnat pentru furtul de cisme și desertiunea repețită la pedépsa minimală de un an și o sĕptĕmână arest.

Inmormêntarea lui Zola. In numĕrul de la 7 Octomvrie al marelui diar frances *„Journal Des Debats"* (anul CXIV) cetim la loc de frunte sub titlul: „Les obsèques d'Emile Zola" între altele următórele:

„Décă Zola n'ar fi lăsat după sine, decât operele sale literare, n'ar fi avut atâta lume la înmormêntare. Cei mai mulțĭ dintre cei-ce l'au însoțit până la cimitirul Montmartre, póte nicĭ-odată nu l'au cetit... Cu un cuvênt Zola a avut înmormêntarea, pe care a meritat-o opera sa complexă și tulbure. Binele, rĕul și încă odată rĕul s'au amestecat în acea operă într'o disordine, care a făcut din ea un frumos monument de *anarchie morală*. „Scriitor puternic", așa vorbesce lumea despre el fără încetare. Suntem de acord, epitetul este just, nenorocirea lui este însĕ, că dicênd, că a fost puternic, cu asta ai dis tot. Dér, mai sunt și alte calitățĭ, afară de putere. Ba puterea, singură, nicĭ nu este o calitate, ea nu devine calitate, decât când este ordonată și regulată prin o măiestrie superióră, făcută cu gust și judecată, pe carĭ în zadar le cauțĭ la Zola, căcĭ totdéuna i-au lipsit. Étă pentru-ce opera sa este echivocă și étă pentru-ce înmormêntarea de erĭ n'a putut-o avé, decât alăturându-se sentimentelor acelora, pe carĭ s'a dus sĕ-i caute în amestecul întunecos și violent al partidelor politice și sociale....

Étă cum judecă pe Zola un diar frances, care este cunoscut ca diar liberal.

Băile de abur ale Eforiei vor fi, începênd de Sâmbătă 11 Oct. st. n. diminéța, érăși deschise.

5. **Efect sigur vindecător.** Toțĭ aceia, carĭ sufer de nemistuire, lipsă de apetit, séu stomacu-nu le funcționéză regulat, pot conta la vindecare sigură în scurt timp prin folosirea cunoscutelor *prafurĭ seidlitz ale lui Moll.* Prețul unei cutii 2 cor Se trimite dilnic prin postă cu rambursă, de farmacistul Moll, liferantul curții din Viena Tuchlauben 9. In farmaciile din provincià sĕ se céră preparatul A. Moll, provĕdut cu marca de contravenţiă și subscriere.

Suntem rugațĭ a publica declarația de mai jos. De óre-ce e vorba de apĕrarea bunei reputațiunĭ a unui institut român, îi dăm loc deși n'avem cunoscință despre ceea ce s'a scris în fóia de la Timișóra, la care se referă, — fóie pe care noi nu-o primim și nu-o cetim:

Declarațiune.

In fața pornirilor de a prostitui instituțiunile nóstre prin atentarea la caracterul personal al bărbaților aleșĭ din încrederea celor chemațĭ în fruntea acelor instituțiunĭ, demoralisând prin acésta oipnia publică față de instituțiunĭ binefăcĕtóre și față de bărbații distinșĭ; și vĕdênd, că acésta detestabilă campanie a degenerat în orgiile debitate într'un diar românesc obscur din Timișóra contra „unui înalt funcționar de bancă" de la „Victoria", subscrisa direcțiune a institutului de credit și economii „Victoria" îșĭ ține de a sa datorie de onóre sĕ-șĭ esprime disprețul față de acest soiŭ de atentărĭ și admirația față de acel „înalt funcționar", carele prin puritanismul moravurilor sale, prin curățenia mânilor, prin munca sa neobosită și neîntrecutul sĕu zel pentru tot ce este bun, moral și românesc, a fost întot-déuna și este un far luminos al institutului „Victoria".

Arad, la 8 Octomvrie 1902.

Direcțiunea institutului:

Mihaiŭ Veliciu m. p. preș. direcțiunei, *Roman Ciorogariu* m. p., *Dr. Nicolae Ciaclan* m. p., *Ioan I. Papp* m. p., *Petru Truția* m. p., *Traian Vațianu* m. p., *Dr. Aurel Demian* m. p.

NOU ABONAMENT LA

„GAZETA TRANSILVANIEI".

Cu 1 Octomvrie st. v. 1902

se deschide nou abonament, la care învităm pe toțĭ amicii și sprijinitorii fóiei nóstre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 24 coróne, pe șése lunĭ 12 corone, pe trei lunĭ 6 corone, pe o lună 2 coróne.

Pentru România și strĕinătate: Pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 francĭ, pe trei lunĭ 10 francĭ, pe o lună fr. 3.50.

Abonarea se póte face mai ușor prin mandate postale.

ADMINISTRAȚIUNEA.

ULTIME SCIRI.

Viena, 10 Octomvrie. Asociația *„Alldeutsch"* va presenta în „Reichsrath" o moțiune de urgență în chestiunea condamnărilor și espulsărilor redactorilor de la foile naționaliste germane din Bănat.

Sosițĭ în Brașov.

Pe diua de 9 Octomvrie 1902.

Pomul verde: Dr. Pálffy, Sz. Keresztur; D-na Bárdossy, Brașov.

Europa: Münzer, Pokorny, Scheider, Friedl, Viena; Dr. Mihalovics, Becĭcherec; Georgievicz, Neusatz; Dr. Echerolles, Oradea; Popp, Ibașfalĕu: Heiss, Reichenberg; Sibelka, Pesta; Walenta, Neusatz; Száva, Covasna; Droin, Vladovo; Pfenninger, Ploiescĭ; Renotiero. Bruxella.

*Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.***
*Redactor responsabil: **Traian H. Pop.***

Dela „Tipografia A. Mureşianu“ din Braşov, se pot procura următórele cărţi:

(La cărţile aici înşirate este a se mai adauge pe lângă portul postal arĕtat, încă 25 banĭ pentru recomandaţie.)

Scrierĭ scolare.

Recompensele şi pedepsele în şcóla poporală, studiu pedagogic de *d. Darıu*, cu un adaus, 64 pag. format mare. preţul 60 banĭ, sĕ póte procura dela Tipografia A. Mureşianu, precum şi dela autor şi u di librariĭ.

Cântul în şcóla poporală de *Iuliu Pop*, învĕţător în Năsĕud. Teoriă, praxă şi cantărĭ. Este o scriere întocmită pentru dei ce propun cântările. Preţul 60 b. (cu oosta 66 b.)

Manual catechetic pentru primii anĭ şcolasticĭ, ca îndreptar pentru catecheţĭ, învĕţătorĭ şi părinţĭ, prelucrat de *Basiliu Raţiu*, profesor la seminariul din Blaşiu. Preţul 80 b. (cu posta 90 b.)

Gramatica limbei române, pentru şcolele inferióre, prelucrată după siste. mul fonetismului modern, de *Ioan Papiu*- Partea I. Etimologia. *Ediţiunea II.* Preţul 50 banĭ.

„Invĕţătură creştinéscă“ sĕu *Catechismul mare* pentru tinerimea greco-cat *Ediţiunea III.* (1898). Cu binecuvêntarea episcopului de odinióră al Gh-rlei, Ioan Alexi. Noua ediţiune a apărut cu îmbunĕtăţirĭ şi e tipărită cu ortografia cu semne. Conţine 284 pag., format 8⁰, e legată solid şi costă cor. 1.60 (cu posta cor. 1.80).

„Carte de cântece pentru tinerimea şcolară adunate şi aranjate de Ioan *Dariu*“. A apărut numai acum şi conţine: hore, marşurĭ şcolastice şi eroice, elegii, imnurĭ, şântece religióse şi alte multe soiurĭ alese din cele mai frumóse şi de cei mai vestiţĭ poeţĭ ai noştri. Costă 50 b. (plus 10 b. p.)

Oral general pentru şcóla română cu 6 clase şi cu un singur învĕţător de Georgiu Magyar. Preţul 80 b. (+ 10 b. p.)

Indreptar teoretic şi practic pentru **ămêntul intuitiv** în folosul elevilor preparandialĭ, a învĕţătorilor şi a altor ómenĭ pe şcólă de V. Gr. *Borgovan* prof. de pedagogie. Ediţiunea III. Preţul 2 cor. 40 banĭ (+ 10 b. p.)

Scriptologia, sĕu modul de a nvĕţa cetitul scriind. Indreptariu pentru învĕţătorĭ la tractarea Abecedarului de Basiliu *Petri* prof. preparandial pens. Preţul cor. 2. (+ 10 b. p.)

Curs practic de limba maghiară pentru şcólele popor. rom. întocmit pe basa noului plan ministerial de învĕţ. de Ioan *Dariu* cu concursul mai multor bărbaţĭ de şcólă. Partea I. pentru anul I-iu şi al II-lea de şcólă. Preţul 32 banĭ (+ 10 b. p.)

Aritmetică pentru şcólele poporale de F. E. Lutrz. Tradusă de un învĕţător după a 9 ediţie germană. Anul I şi II. de şcólă. Numerii 110, - 10 - 20 şi 20—100. Preţul 40 b. plus 5 b. porto.

Scrierĭ economice.

Manual complet de agricultură raţională, de Dr *George Maior*, profesor de agricultură la şcóla superióră dela Ferĕstrĕu şi la Seminarul Nifon Metropolitul din Bucurescĭ. Cartea cuprinde patru volume:

Vol. *I Agrologia*, sĕu Agricultura generală. 34 cóle de tipar cu 217 figurĭ în text. Carte didactică aprobată de On Minister de Agricultură al României cu decisia Nr. 2078 din 1897. Costă *5 coróne.*

Vol. II *Fitotechnia*, sĕu cultura specială a plantelor, 38 cole de tipar cu 202 figurĭ în text. Carte premiată de Academia Română cu premiul Nasturel-Herescu în sesiunea 1889. Costă *8 coróne.*

Vol. III. *Zootechnia*, sĕu Cultura generală şi specială a vitelor cornute, dimpreună cu lânăria şi lăptăria, 49 cóle de tipar cu 225 figurĭ în text. Costă *8 corone.*

Vol. IV. *Economia Rurală*, sĕu organisaţiunea şi administrarea moşiilor marĭ şi micĭ. Costă *8 corone.*

Cartea d lui prof. Maior se deosebesce esenţial de lucrările de acest fel apărute până acuma în limba şi literatura română prin aceea, că este prima lucrare completă pe terenul agronomiei în limba nóstră, care trateză tóte cestiunile cele mai marĭ ca şi pe cele micĭ privitóre la agricultura română din tote ţĕrile locuite de Românĭ, pe basa progreselor actuale ale sciinţei şi technicei agricole moderne. Ea ia serios concurenţa cu cele mai bune lucrărĭ apărute până acum în limbile culte: germană, francesă, etc.

Economia pentru şcólele poporale compusă de Teodor Roşiu, învĕţător la şcóla principală română din Lăpuşul-Unguresc. Ediţiunea a doua. Preţul 60 b. pl. 5 b Porto

Despre influinţa împrejurărilor asupra acţiunilor şi deprinderilor animalelor de Lamarck, cu un studiu asupra lui Lamarck de Panaite Iosîn. Preţul 50 b. pl. 10 b. porto.

România agricolă, studiu economic de Dr. George Maior, profesor de agricultură şi fost estimator espert la banca agricolă. Motto „Sĕrac in ţĕră săracă“. Eminescu. Preţul 2 cor. plus 10 b. porto.

„Cartea Plugarilor“ sĕu povestirĭ economice despre grădinărit, economia câmpului, crescerea vitelor“ etc. scrisă de *Ioan Georgescu*. 90 pag. Form. 8⁰ costă 50 b. (+ 6 b. porto).

„Stupăritul“, întocmit cu deosebire pentru popor, pentru începĕtorĭ şi pentru toţĭ iubitorii de acest ram al economiei, de *Const. Dimian*, preot în Breţcu. O carte de 154 pag. format mare 8⁰. Preţul cor. 1.60 (cu posta cor. 1.70)

Insoţirile de credit împreunate cu însoţirĭ de consum, de vêndare, de viierĭ, de lăptarĭ etc. Indreptare practică pentru înfiinţarea şi conducerea de astfel de însoţirĭ, de F. W. Raiffeissen. *Ediţiunea a V-a* Trad. de *Dr. A. Brote.* Editura Reuniunei rom. de agricultură din comit. Sibiiului, Conţine 227 pag. costă cor. 1.60 (+ porto 20 banĭ.)

Grădina de legume, de *Ioan F. Negruţiu*, profesor în Blaşiu. Pentru poporul nostru, scrierea d-lui prof. Negruţiu, e pe cel mai mare folos practic. Costă 50 b. (plus 5 b. porto).

Vinurĭ din póme, de *Gr. Halip*, prof. Este o carte în care se dau esplicaţi şi învĕţăturĭ amĕnunţite asupra modului cum este a-se face tot feliul de vin din felurite póme. Preţul 40 b. (cu posta 45 banĭ.)

„Sfaturĭ de aur“, pentru sĕteniĭ românĭ de tótă starea şi etatea, de Aron Boca Velcheranu. Preţul 60 b. (plus port 5 b.)

Imbunătăţirea stăriĭ sătenului, de Gr. G. Peucescu. Preţul 50 banĭ (plus porto 5 b.)

„Cultura şi îngrijirea grâului“, de I. F. Negruţiu. Pr. 14 b.(plus porto 5 b.)

„Economia“, pentru şcólele poporale, de Teodorŭ Roşu. Preţul 60 banĭ (plus porto 5 b.)

„Buna chivernisală“, de Teodor V. Păcăţian. Peţul 40 banĭ (plus porto 5 b.)

„Cuvêntărĭ bisericescĭ de Massillon“ traduse din originalul frances de *Ioan Geţ* protopop gr.-cat. român al diecesei de Oradea-mare.—D-ja la 1898 a tipărit în Oradea-mare cartea cu titlul de mai sus, care cuprinde 17 predicĭ de ale vestitului orator eclesiastic frances. Predicile sunt împărţite de traducĕtor după *anul bisericesc resăritén*. şi fie-care este pusă la acea Duminecă sĕu sĕrbătóre, cu a căreĭ evanghelie se potrivesce predica.—Un volum elegant de peste 400 paginĭ în 8⁰ cu portretul luĭ Massilon. Traducerea se distinge printr'un limbagiŭ ales. *Preţul 5 coróne* (6 Lei 50) plus 20 banĭ porto.

ATELIER DANTISTIC

Strada Mihail Weiss nr. 6,

(lângă Magazinul de coloniale a lui Zinız

Dinţĭ artificiali în Kautschuk, Aur sĕu Aluminium.

(In casurĭ convenabile fără plăcĭ pe cerul gurii).

Coróne de dinţĭ de aur. Dinţĭ singuratici. Scóte dinţĭ fără durerĭ.

Plombă, cu preţurĭ ieftine.

15 20 Pentru orĭ-ce lucru se dă garanţie. (589)

INTINDE NOROCULUI MÂNA!

Mulţĭ au fost favorisaţĭ de noroc cumpĕrând un los dela noi!

Loteria de classă reg. ung. privil.

Oferă cele mai bogate şanse de câştigurĭ. Din

110.000 Losurĭ 55.000 se sortează cu câştigurĭ în bani gata.

Cel mai mare câştig eventual

1.000,000 Coróne.

1 Premiu 600.000, 1 câstig à 400.000, 200.000, 2 à 100.000, 1 à 90.000, 2 à 80.000, 1 à 70.000, 2 à 60.000, 1 à 50,000, 40 000, 5 à 30.000, 3 à 25 000, 8 à 20.000, 8 à 15.000, 36 à 10.000, 67 à 5000, 3 á 3000, 437 à 2000, 803 à 1000, 1528 à 500, 140 à 300, 34450 à 200, 4850 à 170, 4850 a 130, 100 á 100, 4350 á 80, 3350 á 40. Adeca:

14,459.000 cor., Patru-spre-dece milióne 459.000 coróne.

GLÜCKSKALENDER.

Jänner	Feber	März	April	Mai	Juni	Juli	August	September	October	November	December
D 1 979	F 1 [illegible]	[illegible] 1 92702	1 4074	M 1 4086	1 17[illegible]	M 1 17346	D 1 [illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
M 2 6567	S 2 26277	2 3059	D 2 10464	D 2 12301	S 2 35347	D 2 35363	[illegible]	2 51367	[illegible]	[illegible]	[illegible]
D 3 25325	38151	8623	3 32718	F 3 35315	M 3 38222	D 3 38235	[illegible]	3 63717	[illegible]	[illegible]	[illegible]
F 4 37423	42264	26297	4 38191	S 4 38196	D 4 48032	D 4 48059	[illegible]	M 4 64467	[illegible]	[illegible]	[illegible]
S 5 38969	51634	38181	5 44898	5 46399	M 5 52566	F 5 53090	[illegible]	5 66003	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
M 30 92671		30 109913	D 30 92751	D 30 92767	S 30 5492	D 30 6121	F 30 20592	M 30 37412	M 30 95356	S 30 109916	S 30 109925
D 31 2877		S 31 92721		F 31 6482		M 31 19816	S 31 36467		D 31 95392		D 31 109611

Wann habe ich Geburtstag? Jeder versuche sein **Glück** mit der an seinem **Geburtstage** verzeichneten Nummer. In diesen Kalender is an **jedem Tage** des Jahres eine Nummer verzeichnet, welche bei **umgehender** Bestellung von uns bezogen werden kann, so dass Jedem die Wahl seiner Nummer freisteht. Sollte die Nummer inzwischen vergriffen sein, so senden Ihnen eine ähnliche.

Intréga întreprindere e pusă sub supravegherea statuluĭ.

Preţul original al **losurilor** stabilit după planul Clasa I.:

Pentru o optime (1/8) fl. —.75 sĕu cor. 1.50; pentru un patrar (1/4) fl. 1 50 sĕu cor. 3.—
„ „ jumĕtate (1/2) fl. 3.— „ „ 6.—; „ „ întreg (1/1) fl. 6 — „ „ 12.—

Se trimet cu **ramburs** sĕu pe lângă **trimiterea sumei înainte**. Liste oficióse se espedéză după tragere. — Planurĭ oficióse gratis.

Ne rugăm ca comande de losurĭ originale a se trimite direct **la noi până în**

19 Octomvrie a. c.

Filialele:
Waitznerring 4.
Muzeumring nr. 11.
Elisabethring 54.

A. TÖRÖK & Co.
casă de bancă
Budapest, VI Theresienring 46/a.

Cea mai mare întreprindere de Loterie de clasă.

Multe şi fórte marĭ câştigurĭ am solvit noi prea stimaţilor noştri clienţĭ şi anume în timp scurt peste nouă milióne de coróne.

Scrisóre de comandă de tăiat.

Adresa acurată.

Domnului A. TÖRÖK & Co., Budapest.

Binevoiţĭ a trimite .... Losurĭ originale clasa I. a Loteriei de clasă reg. ung. împreună cu planul oficial.

Suma de fl. .... a se lua cu ramburs, urmeză cu mandat postal. (Ce nu convine sĕ ştergeţĭ).

Prafurile-Seidlitz ale lui Moll

Veritabile numai, decă fiecare cutiă este provĕdută cu marca de aperare a lui A. Moll şi cu subscrierea sa.

Prin efectul de lecuire durabilă al Prafurilor-Seidlitz de A. Moll în contra greutăţilor celor mai cerbicóse la stomach şi pântece, în contra cârceilor şi acrelei la stomach, constipaţiunei cronice, suferinţei de ficat, congestiunei de sânge, haemorhoidelor şi a celor mai diferite bóle femeescĭ a luat acest medicament de casă o rĕspândire, ce cresce mereu de mai multe decenii încóce. — Preţul unei cutii originale sigilate Coróne 2.—

Falsificatele se vor urmări pe cale judecătorescă.

Franzbranntwein şi sare a lui Moll.

Veritabilŭ numai, decă fiecare sticlă este provĕdută cu marca de scutire şi cu plumbul lui **A. Moll.**

Franzbranntwein-ul şi sarea este forte bine cunoscută ca un remediu poporal cu deosebire prin tras (frecat) alina durerile de şoldină şi reumatism şi a altor urmări de récélă. Preţul unei sticle originale plumbate, Coróne 1.90.

Sapun de copii a lui Moll.

Cel mai fin săpun de copii şi dame fabricat după metodul cel mai nou pentru cultivarea raţională a pelei, cu deosebire pentru copii şi adulţi. Preţul unei bucăţi Cor. —.40 Cinci bucăţi Coróne 1.80. Fie-care bucată de săpun, pentru copii este provĕdută cu marca de aperare A. Moll

Vĕnzare principală prin

Farmacistul A. MOLL,
c. şi r. furnisor al curţii imperiale Viena, Tuchlauben 9

Comande din provincia se efectuează dilnic prin rambursă postală.

La deposite se se ceră anumit preparatele provĕdute cu iscălitura şi marca de aperare a lui A. MOLL.

Deposite în Braşov: la d-nii farmacişti Ferd. Jekellus, Victor Roth, Eugen Neustädter şi en gros la D. Eremia Nepoţii, Teutsch & Tartler.